

Nr 135

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av visst markbyte m. m.; given Stockholms slott den 20 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begäres riksdagens godkännande av visst markbyte med Linköpings stad.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
20 mars 1964.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON,
HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans- och inrikesdepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, *fråga om markbyte med Linköpings stad* och anför därvid följande.

Inledning

Linköping är en av de städer, beträffande vilka riksdagens revisorer i sin år 1954 avgivna berättelse konstaterade, att ur bebyggelsesynpunkt allvarliga olägenheter skapats genom statens markinnehav inom desamma och att snara åtgärder därför borde vidtagas från statens sida i syfte att minska dessa olägenheter. Statsutskottet och riksdagen framhöll (SU 1955:119; rskr. 272) angelägenheten av att de sålunda aktualiserade markproblemen snarast bringades till en lösning.

Staden expanderar kraftigt och i snabb takt. Folkmängden, som år 1957 utgjorde 63 000 invånare, beräknas enligt ställd prognos öka till 82 000—88 000 invånare år 1975. Expansionsmöjligheterna är dock begränsade. Marken norr om staden utgöres i betydande utsträckning av låglänta områden med dåliga grundförhållanden. Öster och väster om staden är belägna Svenska Aeroplanaktiebolagets anläggningar och flygfält respektive Östgöta flygflottilj (F 3). Flygsäkerhetsskäl och bullerstörningar begränsar utbyggnadsmöjligheterna i dessa riktningar. I söder är belägna tre regementen, Livgrenadjärregementet (I 4), Svea artilleriregemente (A 1) och Svea trängregemente (T 1) samt det till dessa regementen hörande övningsfältet.

Sedan drätselkammaren i Linköping i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 15 oktober 1954 redogjort för vissa med stadens fortsatta bebyggelseutveckling sammanhängande frågor m. m. samt anhållit att drätselkammaren måtte beredas tillfälle att få framlägga och utveckla stadens synpunkter på en lösning av dessa frågor, uppdrog Kungl. Maj:t den 19 november 1954 åt försvarets fastighetsnämnd att i ärendet företaga utredning samt till

Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning.

Av fastighetsnämnden med stadens drätselkammare upptagna förhandlingar i syfte att bidra till lösningen av stadens markproblem ledde till att i februari 1958 överenskommelse träffades mellan nämnden och drätselkammaren rörande försäljning till staden av vissa huvudsakligen för bostadsbebyggelse avsedda områden om tillhoppa 40,7 hektar. Efter statsmakternas (prop. 1958: 140, B 28; SU B 32; rskr. B 54) godkännande av denna överenskommelse fullföljdes försäljningen — enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande — av fortifikationsförvaltningen genom avtal med drätselkammaren den 16 september och den 17 oktober 1958.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 april 1959 anhöll Linköpings stad att få förvärva ytterligare mark inom östra delen av garnisonens övningsfält. Vidare anhöll Östergötlands läns landstings förvaltningsutskott i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 april 1959 att för pågående och planerade utbyggnadsarbeten vid lasarettet i Linköping få förvärva största möjliga område av det s. k. Brigadfältet ävensom en del av dåvarande Östgöta luftvärnsregementets tygverkstadsområde. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 28 september 1959 åt fastighetsnämnden att företaga utredning i ärendet samt att inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning.

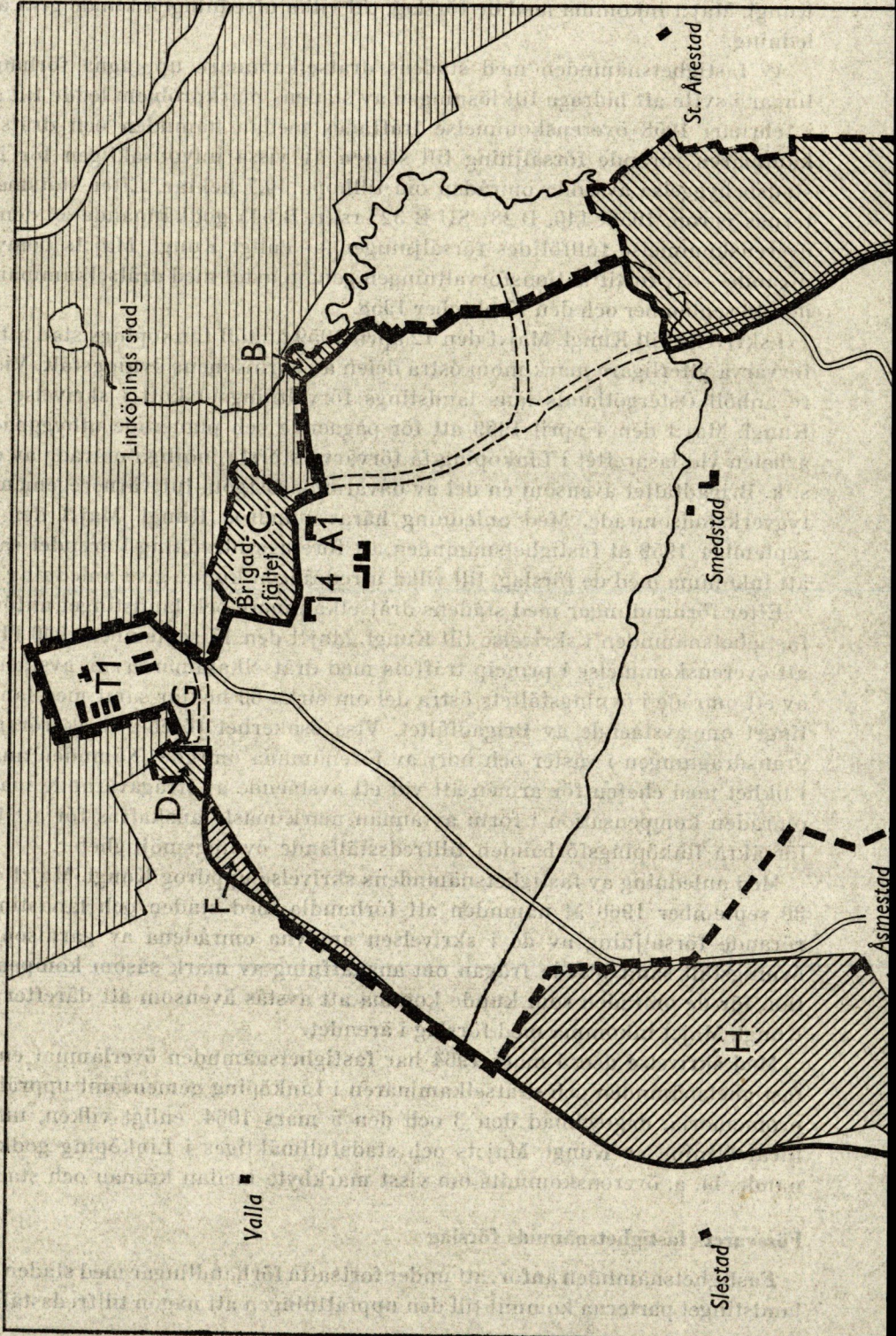
Efter förhandlingar med stadens drätselkammare och landstinget anförde fastighetsnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1960 bl. a. att överenskommelse i princip träffats med drätselkammaren om avstående av ett område i övningsfältets östra del om cirka 60 hektar samt med landstinget om avstående av Brigadfältet. Viss osäkerhet förelåg dock rörande gränsdragningen i väster och norr av förenämnda område. Nämnden ansåg i likhet med chefen för armén att vid ett avstående av ifrågakvarande markområden kompensation i form av annan mark måste anskaffas för att tillförsäkra linköpingsförbanden tillfredsställande övningsmöjligheter.

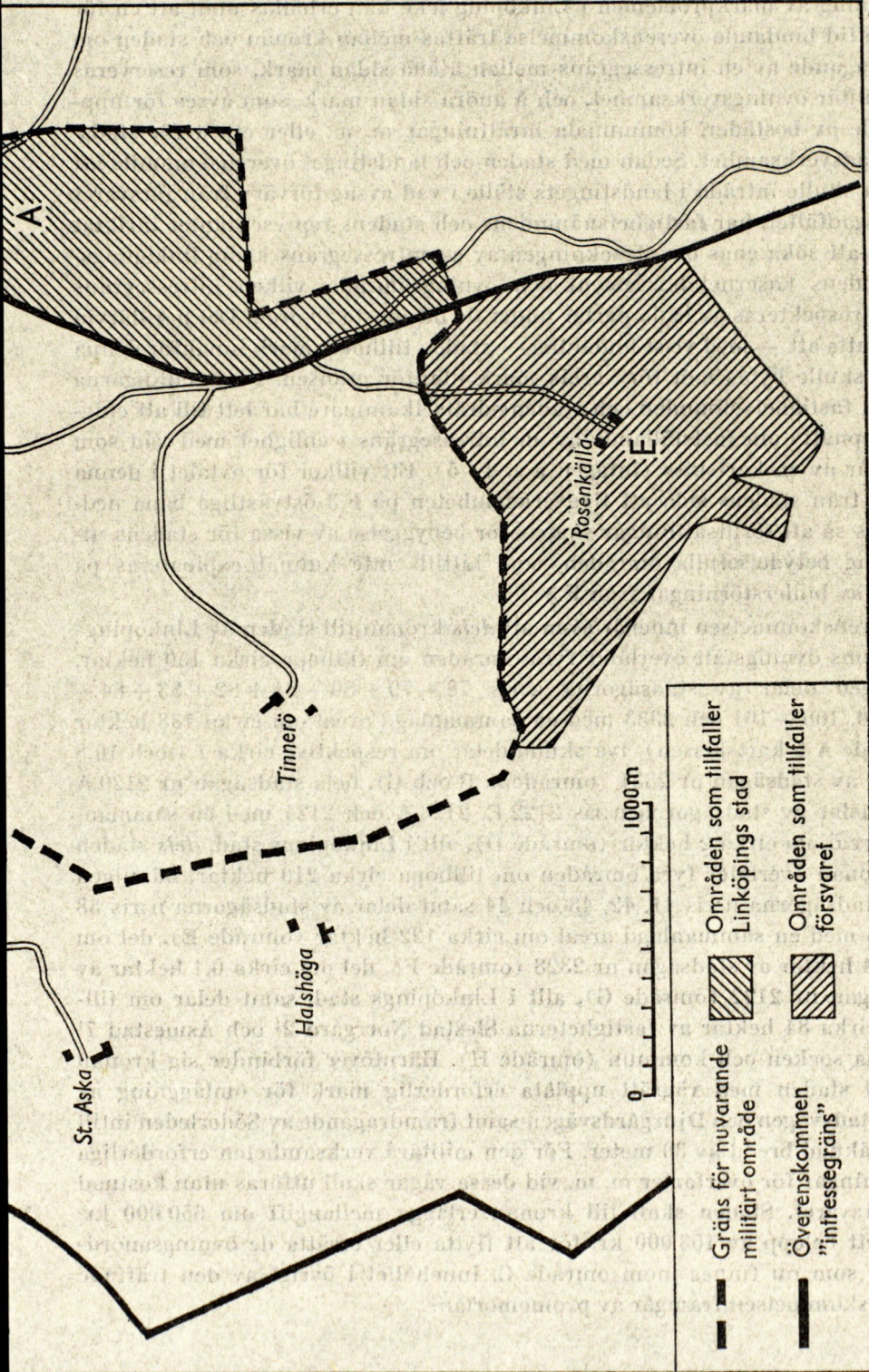
Med anledning av fastighetsnämndens skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 30 september 1960 åt nämnden att förhandla med staden och landstinget rörande försäljning av de i skrivelsen angivna områdena av garnisonens övningsfält samt utreda frågan om anskaffning av mark såsom kompensation för de områden som kunde komma att avstås ävensom att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ärendet.

Med skrivelse den 5 mars 1964 har fastighetsnämnden överlämnat en av fastighetsnämnden och drätselkammaren i Linköping gemensamt upprättad promemoria, dagtecknad den 3 och den 5 mars 1964, enligt vilken, under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Linköping godkännande, bl. a. överenskommit om visst markbyte mellan kronan och staden.

Försvarets fastighetsnämnds förslag

Fastighetsnämnden anför, att under fortsatta förhandlingar med staden och landstinget parterna kommit till den uppfattningen att någon tillfredsställan-

	Gräns för nuvarande militärt område		Områden som tillfaller Linköpings stad
	Överenskommen "infressegräns"		Områden som tillfaller försvaret

GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT
STOCKHOLM 1964

de lösning av markproblemen i Linköping icke kan erhållas utan att en för längre tid bindande överenskommelse träffas mellan kronan och staden om uppdragande av en intressegräns mellan å ena sidan mark, som reserveras för militär övningsverksamhet, och å andra sidan mark, som avses för uppförande av bostäder, kommunala inrättningar m. m. eller eljest för stadsbyggnadsverksamhet. Sedan med staden och landstinget överenskommit att staden skulle inträda i landstingets ställe i vad avsåg förvärv från försvaret av Brigadfältet, har fastighetsnämndens och stadens representanter inriktat sig på att söka enas om sträckningen av en intressegräns kring linköpingsförbandens kasernetablissemment och övningsområde, vilken intressegräns skulle respekteras av båda parter under de närmaste 20 åren. Det har därvid förutsatts att — med visst undantag — staden tillhörig mark innanför denna gräns skulle bytas mot försvarets mark utanför gränsen. Förhandlingarna mellan fastighetsnämnden och stadens drätselkammare har lett till att enighet uppnåtts om fastställande av en intressegräns i enlighet med vad som framgår av en kartskiss (intagen å s. 4—5). Ett villkor för avtalet i denna del är från stadens sida att flygverksamheten på F 3 östvästliga bana nedbringas så att förutsättningar skapas för bebyggelse av vissa för stadens utveckling betydelsefulla områden, som hittills inte kunnat exploateras på grund av bullerstörningar från F 3.

Överenskommelsen innebär även att *dels* kronan till staden av Linköpings garnisons övningsfält överlåter fyra områden om tillhoppa cirka 150 hektar, nämligen delar av stadsägorna n:ris 78 + 79 + 80 + 81 + 82 + 83 + 84 + 85 + 86, 100 + 101 och 2333 med en sammanlagd areal om cirka 138 hektar (område A å kartskissen), två skilda delar om respektive cirka 1,1 och 10,8 hektar av stadsägorna nr 2331 (områdena B och C), hela stadsägorna nr 2120 A samt delar av stadsägorna n:ris 2122 E, 2123 A och 2124 med en sammanlagd areal om cirka 2 hektar (område D), allt i Linköpings stad, *dels* staden till kronan överlåter fyra områden om tillhoppa cirka 210 hektar, nämligen hela stadsägorna n:ris 41, 42, 43 och 44 samt delar av stadsägorna n:ris 38 och 45 med en sammanlagd areal om cirka 122 hektar (område E), del om cirka 4 hektar av stadsägorna nr 2328 (område F), del om cirka 0,1 hektar av stadsägorna nr 2122 (område G), allt i Linköpings stad, samt delar om tillhoppa cirka 84 hektar av fastigheterna Slestad Norrgård 2¹ och Åsmestad 7¹ i Kärna socken och kommun (område H). Härutöver förbinder sig kronan att till staden med vägrätt upplåta erforderlig mark för omläggning av Smedstadsvägen och Djurgårdsvägen samt framdragande av Söderleden intill en beräknad bredd av 30 meter. För den militära verksamheten erforderliga anordningar för överfarter m. m. vid dessa vägar skall utföras utan kostnad för försvaret. Staden skall till kronan erlægga mellangift om 650 000 kr. samt ett belopp av 163 000 kr. för att flytta eller ersätta de övningsanordningar som nu finnes inom område C. Innehållet i övrigt av den träffade överenskommelsen framgår av promemorian.

Till ledning för värderingen av de olika områdena har legat inhämtade uppgifter om ortens priser för närbelägen och likartad mark. Vidare har tagits hänsyn till de skiftande förutsättningarna för tätbebyggelse. Beträffande en del av område C har värdering skett med ledning av priset för den närbelägna och jämförbara stadsägan nr 2106 (prästhuställe), vilken enligt Kungl. Maj:ts på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet den 24 januari 1964 lämnade medgivande må försäljas till kronan för en köpeskilling av cirka 10 kr./m².

Vid den ekonomiska bedömningen har enligt fastighetsnämnden tagits hänsyn både till värdet i och för sig av ettvarvt av de i markbytet ingående objekten och till vissa speciella omständigheter. En sådan omständighet har varit det förhållandet att kronan enligt två avtal av åren 1905 och 1907 förbundit sig att »därest och när» viss nu ifrågavarande mark, vilken staden genom nämnda avtal överlätit till kronan, »icke längre komme att för militära ändamål användas, till staden utan kostnad för densamma återavträda den upplåtna marken». En annan sådan omständighet har varit, att staden förbundit sig att ombesörja, att ett 50-tal sommarstugor, som är belägna på det kronan tillfallande området E och som icke kan kvarligga vid områdets utnyttjande för övningsändamål, bortflyttas utan kostnad för kronan. Detsamma gäller också en inom samma område befintlig minkfarm.

Departementschefen

Som framgått av det anförda har statsmakterna haft sin uppmärksamhet riktad på de svårigheter för bebyggelseplaneringen som föreligger i Linköpings stad. År 1958 överläts ett område om cirka 40 hektar av garnisonens övningsfält till staden. Försvarets fastighetsnämnd har därefter på Kungl. Maj:ts uppdrag haft fortsatta förhandlingar med staden om marköverlåtelser. Förhandlingarna har inriktats på att åstadkomma en långsiktig lösning av markproblemen i Linköping.

Samförstånd har nu uppnåtts i fråga om en gräns mellan å ena sidan områden som reserveras för militär verksamhet och å andra sidan mark för Linköpings stads fortsatta utbyggnad. Överenskommelsen utgör grundval för det nu aktuella förslaget om markbyte. Det preliminära avtal som fastighetsnämnden ingått med Linköpings stad innebär byte av fyra kronan tillhöriga områden om tillhopa cirka 150 hektar mot omkring 210 hektar av stadens mark, fördelade på fyra områden. Som mellangift skall till kronan erläggas 650 000 kr. Övningsanordningar å mark som övergår till staden skall ersättas särskilt.

Oaktat det militära övningsområdet enligt överenskommelsen ökar med cirka 60 hektar behöver övningsfältet härutöver förstärkas för att kompensera bortfallet av särskilt välbelägen övningsmark. Den träffade överenskommelsen öppnar möjlighet att — utan att inkräkta på stadens utvecklingsmöjligheter — framdeles genomföra behövt förvärv av sådan kompensations-

mark. Kostnaderna härför bör intill ett belopp av 650 000 kr. — motsvarande stadens mellangift vid bytet — få läggas utanför fastställd ram för det militära försvaret. Till den utvidgning av garnisonens övningsfält som sålunda erfordras som kompensation kommer utvidgning som erfordras till följd av att Svea artilleriregemente förlagts till Linköping (jfr prop. 1961: 123).

Staden har vidare som villkor för att under 20 år respektera intressegränsen angivit att flygverksamheten på F 3 östvästliga bana bör nedbringas så att förutsättningar skapas för bebyggelse av vissa för stadens utveckling betydelsefulla områden som hittills icke kunnat bebyggas på grund av flygbuller. Jag förutsätter, att åtgärder kommer att vidtagas i syfte att så begränsa bullerstörningarna från F 3 att de åsyftade områdena skall kunna bebyggas. Såsom framgått av vad jag vid anmälan av anslaget Flygfältsarbeten m. m. anfört i 1964 års statsverksproposition (bil. 6, s. 363), är frågan om anläggande av en tvärbana vid flygflottiljen under övervägande. På min hemställan har Kungl. Maj:t den 7 februari 1964 anmodat fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för flygvapnet uppgöra och till Kungl. Maj:t snarast inkomma med förslag till byggnadsprogram för utförande av en tvärbana vid F 3.

Då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot det föreslagna markbytet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att det ifrågavarande markbytet mellan kronan och Linköpings stad må genomföras på i huvudsak de villkor, som angivits i den rörande bytet upprättade promemorian.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Berndt Bodin